

VA-rapport 2008:6

VA-barometern 2008 – VA-rapport 2008:6

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-85585-47-2 (tryckt)

urn:nbn:se:vetenskapochallmanhet-2008-6 (pdf)

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Box 5073, 102 42 Stockholm

Telefon: 08-791 29 00

Fax: 08-611 56 23

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

INNEHÅLL

	sid
Kurvorna vänder uppåt	4
Respekten avtar	6
Förtroende på uppgång	8
Stark tilltro till forskning.....	10
Forskarna kan rädda klimatet!	12
Tillväxt – inte forskarnas bord?.....	14
Nyttig forskning önskas.....	16
Brottslighet viktigt område.....	18
Sjukdomsbot viktigare än grödor	20
Fler vill veta direkt.....	22
Lätt att få forskningsinformation.....	24
Vad är vetenskap?	26
Astrologitron går ner	28
Tjejer, killar och stjärnor	30
Bra val att bli forskare.....	32
Ökat intresse för forskarkarriär.....	34
Skillnader mellan grupper	36
Om VA-barometern	37

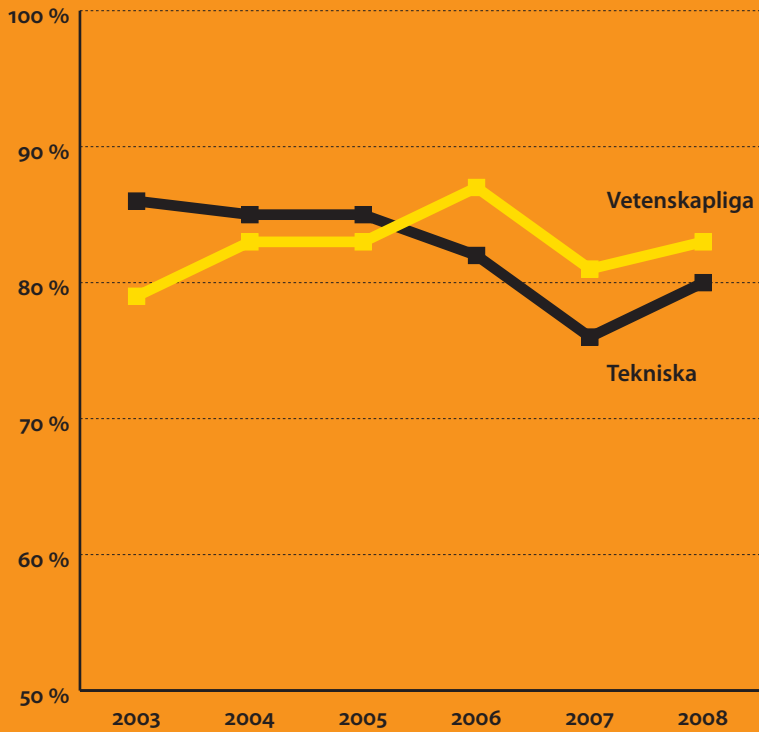
KURVORNA VÄNDER UPPÅT

Svenskarnas attityder till forskning och forskare tycks efter en nedgång de senaste åren nu vända och bli mer positiva. Ett exempel är synen på vetenskaplig och teknisk utveckling.

De med enbart grundskoleutbildning, liksom de över 60 år, anser oftare att den tekniska utvecklingen gjort livet sämre.

Sett i ett längre perspektiv är 2000-talets nivå hög. Kring 1980 såg bara 60–70 procent lika positivt på den tekniska utvecklingen.

Figuren visar den andel av allmänheten som anser att den vetenskapliga respektive tekniska utvecklingen de senaste 10–20 åren gjort livet bättre eller mycket bättre. Observera den brutna skalan.

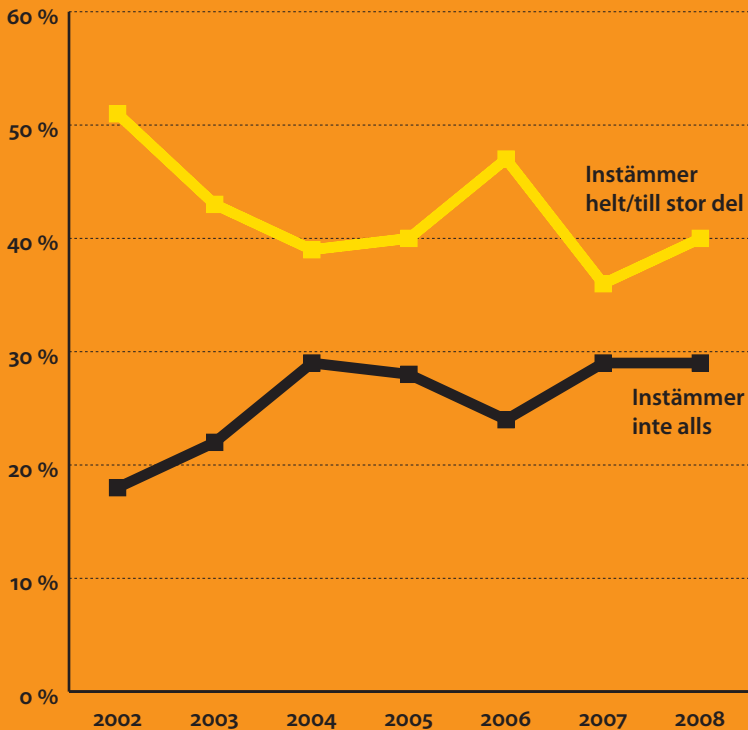
RESPEKTEN AVTAR

Långsiktigt verkar ”respekten” för vetenskapen avta; den ses i allt mindre omfattning som för svår att förstå. Forskarna har i stor utsträckning lämnat elfenbenstornen.

Frågan delar dock allmänheten. Män, unga och högutbildade har lägst ”respekt”, medan kvinnor, äldre och de med enbart grundskola oftare anser att vetenskap och teknik är för svårt att förstå.

De ungas attityder indikerar en fortsatt utveckling mot lägre ”respekt”.

Figuren visar andelen som instämmer helt eller till stor del respektive inte alls instämmer i påståendet ”vetenskap och teknik är för svårt för de flesta att förstå”.

FÖRTROENDE PÅ UPPGÅNG

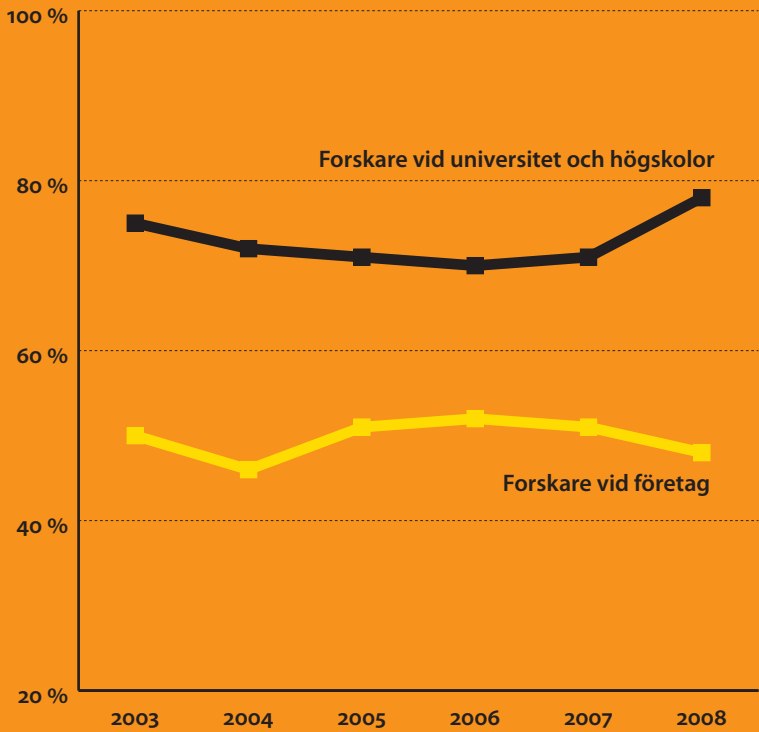
Förtroende är färskvara och kan lätt raseras, exempelvis av negativa nyheter. Några av allmänhetens egna exempel på nyheter som kan påverka förtroendet är (öppna svar):

- Fusk i forskningen och oetisk forskning
- Forskningen handlar om konstiga saker
- Forskningen ger inga resultat trots höga kostnader
- Forskningen är styrd – till exempel i läkemedelsbranschen
- Motsägelsefulla resultat.

Unga, under 30 år, har i likhet med högutbildade högre förtroende för akademiska forskare än andra. Män har högre förtroende för företagsforskare än kvinnor.

Figuren visar andelen av allmänheten som har stort eller mycket stort förtroende för forskare. Observera den brutna skalan.

STARK TILLTRO TILL FORSKNING

Svenskarnas tilltro till forskningens möjligheter är stark – men inte på alla områden.

Unga, under 30 år, har i de flesta fall högst tilltro till forskningens möjligheter att lösa olika problem.

Män tror mer än kvinnor på forskningens möjligheter att ge ekonomisk tillväxt.

Figuren visar andelen som tror att forskningen har goda möjligheter att inom tio år bidra till att...

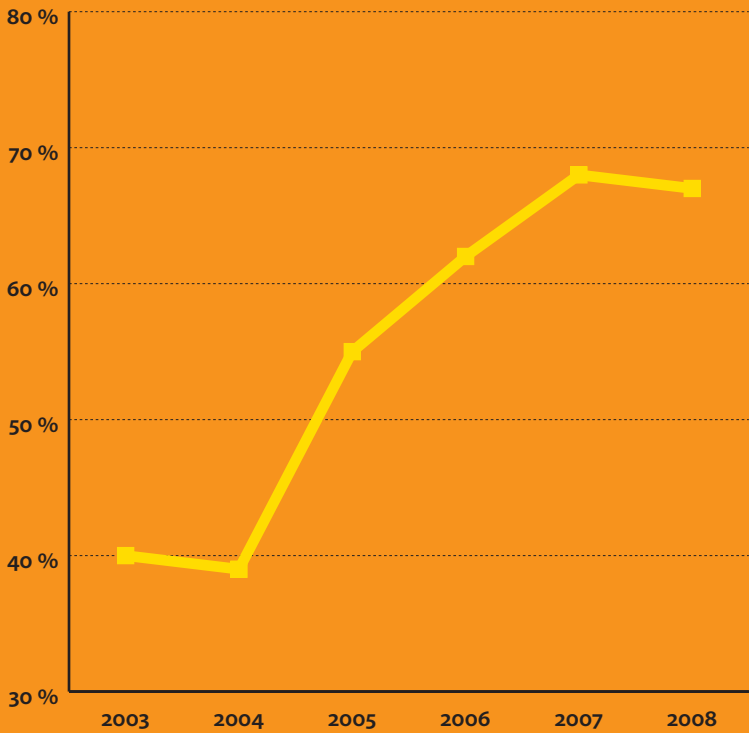
FORSKARNA KAN RÄDDA KLIMATET!

2005 kom stormen Gudrun och sedan drog orkanen Katrina in över New Orleans. Därefter tog debatten både i medier och politiska sammanhang fart och människans påverkan på klimatet hamnade i fokus.

Under samma tid har andelen som tror att forskningen kan bidra till att bromsa klimatförändringarna vuxit.

Unga har starkast tilltro till forskningens möjligheter på klimatområdet. Särskilt gäller det de unga männen.

Figur: Tror du att forskningen har goda möjligheter att inom tio år bidra till att bromsa klimatförändringarna? Andel Ja. Observera den brutna skalan.

TILLVÄXT – INTE FORSKARNAS BORD?

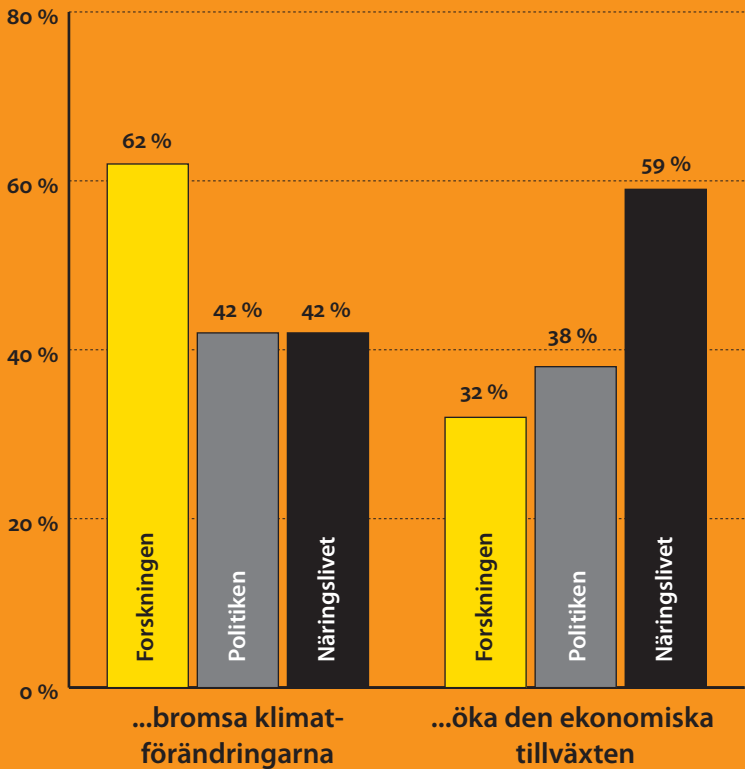
Människor tror på forskningen när det handlar om klimatet, men på näringslivet när det gäller ekonomisk tillväxt. Tilltron till politikens förmåga att bidra ligger mitt emellan.

De under 45 år tror i högre grad än äldre att politiken och näringslivet har goda möjligheter att bromsa klimatförändringarna.

Män tror oftare än kvinnor att forskning och näringsliv kan bidra till ekonomisk tillväxt.

Högutbildade har högre tilltro än andra till alla aktörernas förmågor på båda områdena.

Figur: Nu vill jag be dig att bedöma forskningens, näringslivets respektive politikens möjligheter att bidra till att... Andel som anger 4 eller 5, det vill säga goda eller mycket goda möjligheter.

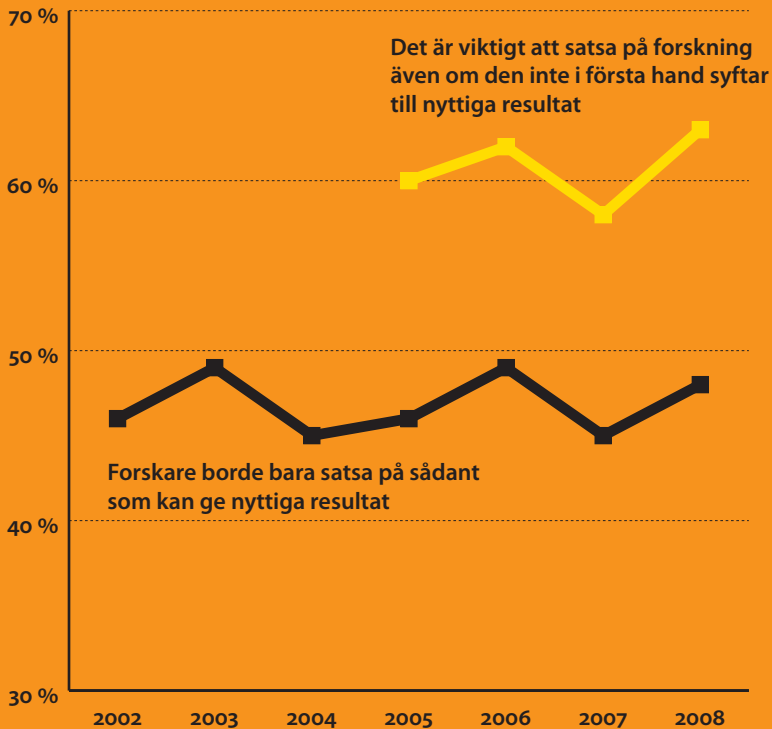
NYTTIG FORSKNING ÖNSKAS

Många menar både att det är viktigt att satsa på forskning som inte i första hand syftar till nyttiga resultat och att forskare bara borde syssla med sådant som kan ge nyttiga resultat.

Högutbildade anser det oftare vara viktigt att satsa på forskning som inte leder till omedelbart nyttiga resultat, liksom att forskare inte bara ska syssla med ”nyttig forskning”.

Figuren visar andelen som instämmer helt eller till stor del i de två påståendena. Observera den brutna skalan.

Det är viktigt att satsa på forskning även om den inte i första hand syftar till nyttiga resultat

Forskare borde bara satsa på sådant som kan ge nyttiga resultat

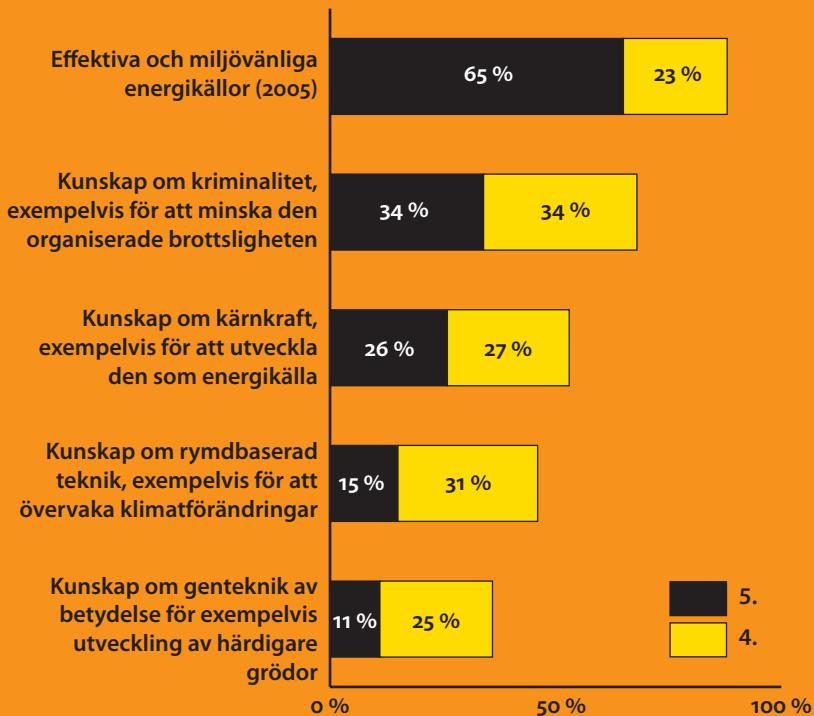
BROTTLIGHET VIKTIGT OMRÅDE

Sådant som berör människor i deras vardag anses viktigast att forska om.

Fuglesangs rymdfärd och klimatkrisen till trots menar färre än hälften att rymdteknik för klimatändamål är viktigt att forska om. Äldre och de med enbart grundskoleutbildning är minst angelägna.

Kärnkraftsforskning anser fler män än kvinnor är viktig, liksom fler äldre (60+) än yngre.

Figur: Hur viktigt anser du det vara att Sverige satsar statliga medel på forskning inom dessa områden? Andel 5 (svart) och 4 (gul) på en skala från 1=inte alls viktigt till 5=mycket viktigt.

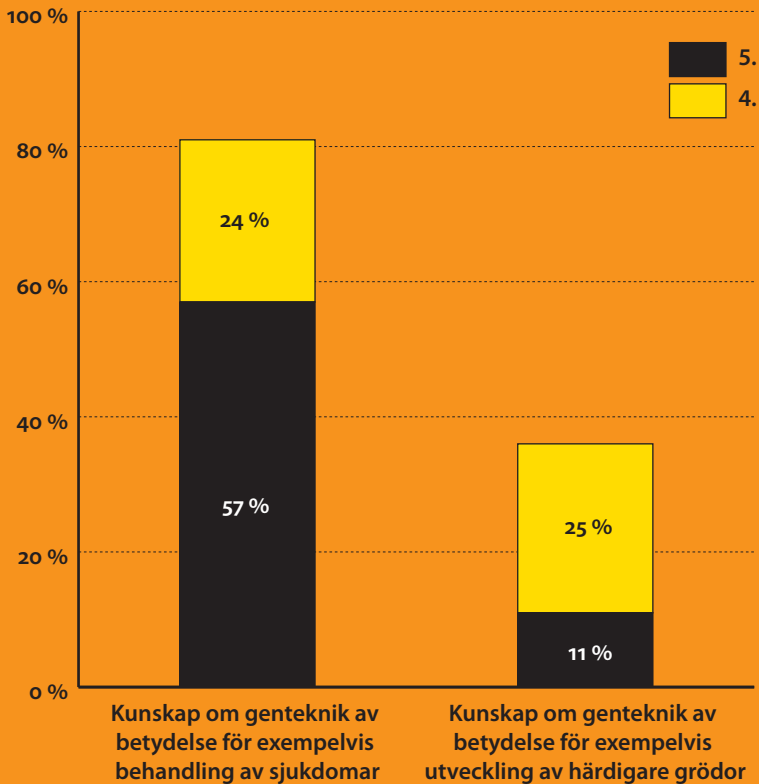

SJUKDOMSBOT VIKTIGARE ÄN GRÖDOR

Forskning om genteknik för att utveckla bättre grödor anses viktigt av betydligt färre än forskning om genteknik för att behandla sjukdomar. Detta är ett exempel på att medicinsk forskning anses angelägen och är högt prioriterad bland allmänheten – något vi sett även i andra frågor och undersökningar.

Synen på att använda genteknik för att åstadkomma hårdigare grödor skiljer mycket lite oavsett kön, ålder och utbildning.

Figur: Hur viktigt anser du det vara att Sverige satsar statliga medel på forskning inom dessa områden? Andel 5 (svart) och 4 (gul) på en skala från 1=inte alls viktigt till 5=mycket viktigt.

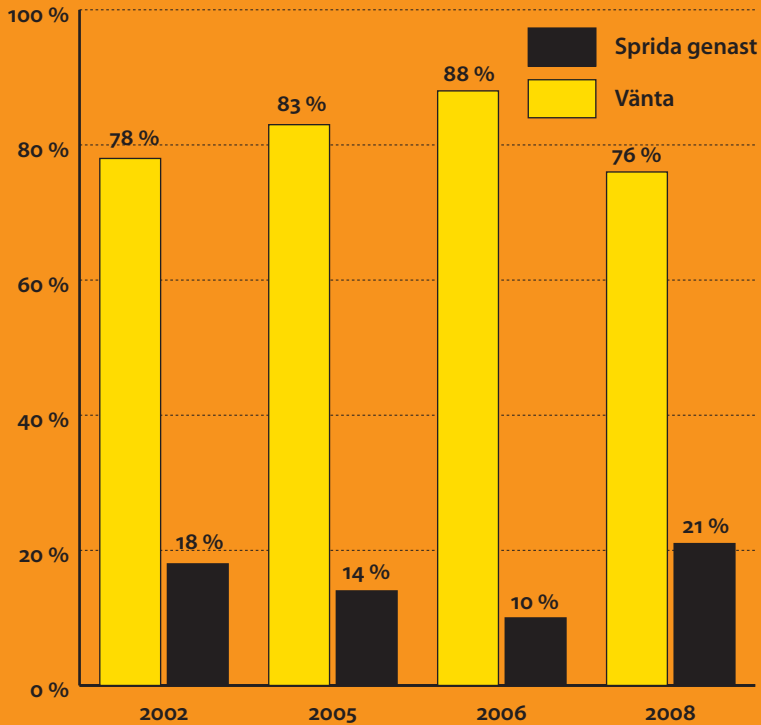

FLER VILL VETA DIREKT

Tidigare undersökningar har visat att två av tre tycker att det publiceras för många larmrapporter. Mer än fyra av fem har velat vänta med att få information om nya forskningsrön tills resultaten bekräftats. Men nu stiger andelen som vill ha information om forskningsresultat direkt.

Äldre och de med enbart grundskoleutbildning vill oftare sprida nya rön genast.

Figur: Anser du att forskningsresultat som kan ha betydelse för människors hälsa ska spridas till allmänheten genast, även om resultaten kommer från en enda undersökning, eller anser du att man ska vänta med att informera allmänheten tills andra undersökningar hunnit bekräfta resultaten? Den andel som svarar "Vet ej" redovisas inte i figuren.

LÄTT ATT FÅ FORSK- NINGSGINFORMATION

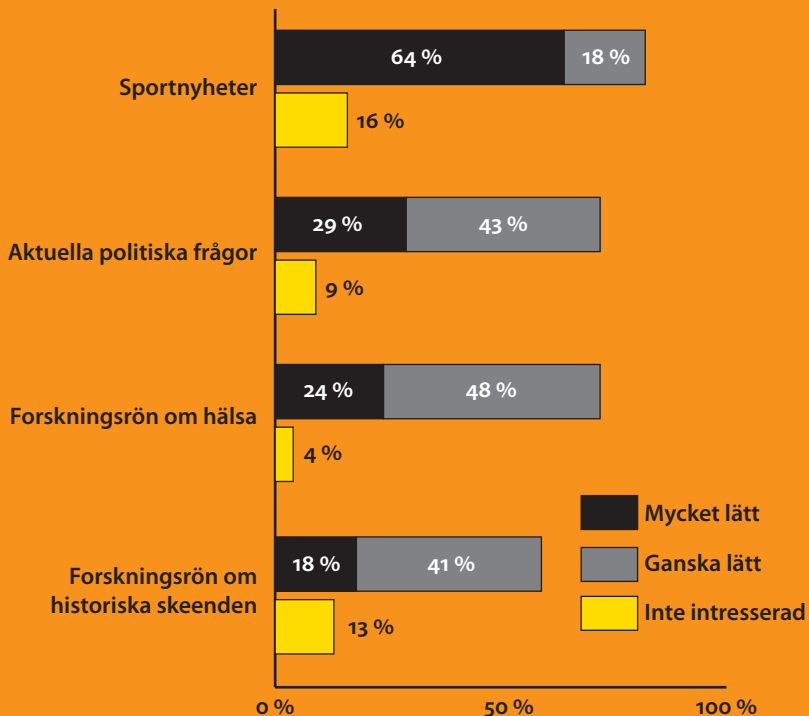
Unga och högutbildade anser i högst grad att det är lätt att finna mer information, oavsett område, medan äldre upplever det som betydligt svårare.

Bara 4 procent är ointresserade av forskningsrön om hälsa, medan 13 procent uppger sig ointresserade av historieforskning. Ålders- och könsskillnader är obetydliga.

Kvinnor är mindre intresserade än män av historia, sport och politik.

Figuren visar andelar som anser det mycket eller ganska lätt att få veta mer, samt de som inte alls är intresserade av nyheter inom området.

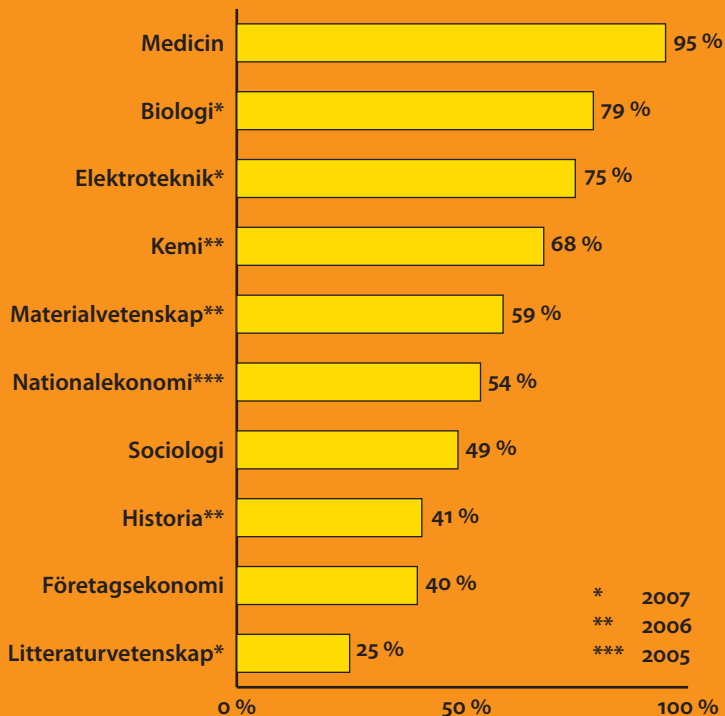

VAD ÄR VETENSKAP?

Synen på i hur hög grad olika ämnen är vetenskapliga skiljer mellan människor med olika utbildningsnivå. Samtliga ämnen bedöms i högst grad som vetenskapliga av de högutbildade.

Unga klassar oftare företagsekonomi som ovetenskapligt (1 eller 2 på skalan), medan äldre oftare än andra gör den bedömningen om sociologi.

Figuren visar andelar som bedömer olika ämnen som vetenskapliga (4 eller 5 på en skala från 1=inte alls till 5=i högsta grad vetenskapligt).

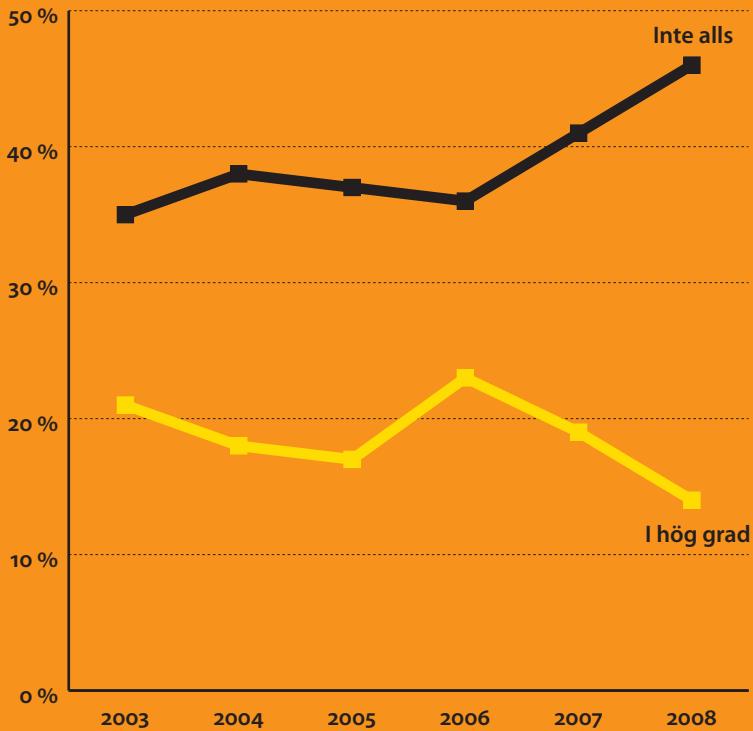

ASTROLOGITRON GÅR NER

Andelen som bedömer astrologi som en vetenskap ligger på den lägsta nivån sedan VAs mätningar startade 2003.

Frågan om astrologi är vanlig som en kunskapsmätare i den här sortens undersökningar. Internationellt sett tror jämförelsevis få svenskar att astrologi är vetenskapligt.

Figuren visar andelen som bedömer astrologi vara i hög grad vetenskapligt (4 eller 5 på en skala från 1 till 5), respektive inte alls vetenskapligt (1).

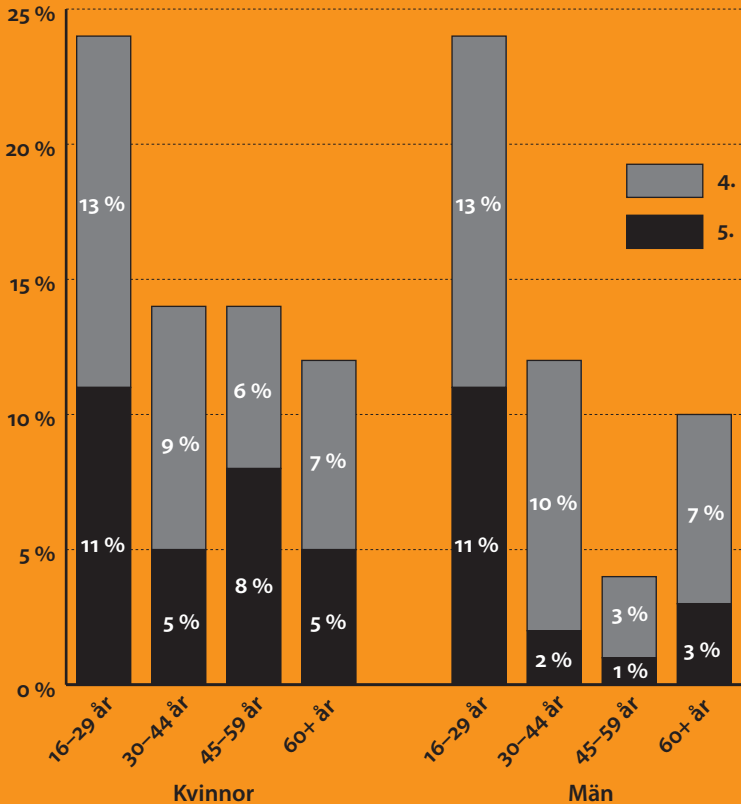

TJEJER, KILLAR OCH STJÄRNOR

Tidigare har vi sett stora skillnader mellan unga män och kvinnor i synen på astrologi; unga kvinnor har i långt högre grad bedömt området som vetenskapligt. Men den andelen har sjunkit samtidigt som andelen unga män som gör samma bedömning ökat. Nu tycker lika många tjejer och killar, knappt en av fyra, att astrologi är vetenskapligt.

Män över 30 år bedömer i högre utsträckning än jämnåriga kvinnor astrologi som ovetenskapligt (1 eller 2 på bedömningsskalan), medan det omvända gäller för de under 30.

Figuren visar andelen som bedömer astrologi som vetenskapligt (4 eller 5 på en skala från 1=inte alls till 5=i högsta grad vetenskapligt).

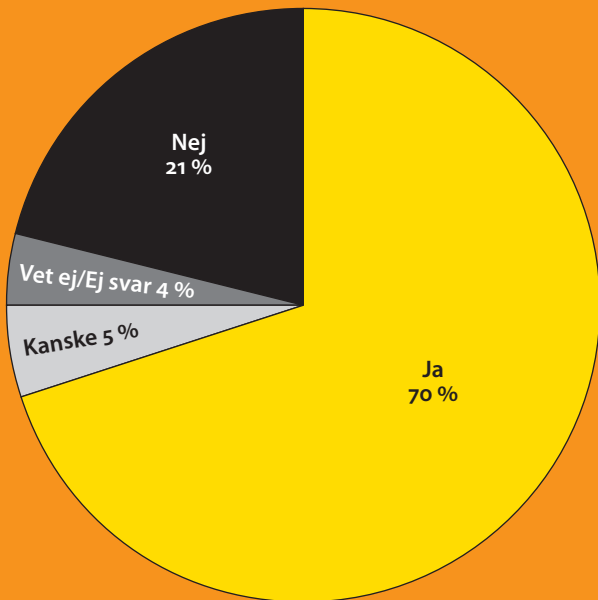
BRA VAL ATT BLI FORSKARE

Forskare har – som vi ser på sidan 8 – högt förtroende bland allmänheten, och de allra flesta skulle uppmuntra sina vänner och närstående att satsa på en forskarkarriär.

Unga under 30 år skulle i minst utsträckning rekommendera någon att bli forskare. De med högre utbildning är mest positiva.

Figur: Skulle du rekommendera någon du känner att bli forskare?

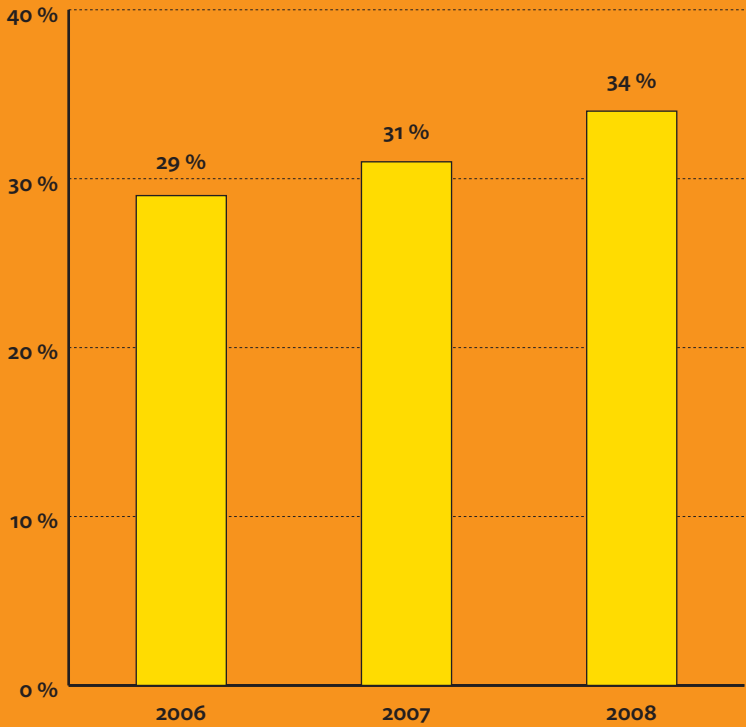

ÖKAT INTRESSE FÖR FORSKARKARRIÄR

Intresset för att bli forskare i framtiden är större bland unga killar än unga tjejer; fyra av tio killar och tre av tio tjejer mellan 16 och 29 år är intresserade av en forskarkarriär. Ytterligare 13 respektive 10 procent svarar ”kanske”.

Figur: Skulle du vilja arbeta som forskare i framtiden? Andel Ja. Frågan ställs endast till unga mellan 16 och 29 år.

SKILLNADER MELLAN GRUPPER

De viktigaste attitydskillnaderna mellan olika grupper:

- Utbildningsnivå – viktigaste och mest skiljande faktor. Högutbildade är generellt mer positiva till forskning och forskare än lågutbildade.
- Yngre har ”mindre respekt” för vetenskap och teknik än äldre och ofta högre tilltro till forskningens möjligheter att lösa problem. De har också högre förtroende för forskare vid universitet/högskola än äldre.
- Kön är bara i vissa fall en skiljande faktor – till exempel i frågan om kärnkraftsforskning och när det gäller intresset för att själv vilja bli forskare.
- Övriga parametrar, som bostadsort eller politisk preferens, har liten inverkan.

OM VA-BAROMETERN

VAs barometer görs genom drygt 1 000 telefonintervjuer med ett riksrepresentativt urval av den svenska allmänheten, 16 år och äldre. Intervjuerna genomfördes av Synovate den 29 sept – 2 okt 2008.

VA-barometern görs 2008 för sjunde året i rad. Resultaten från årets intervjuer presenteras i denna rapport. I vissa fall visas som jämförelse data från tidigare års undersökningar (se rapportförteckning).

VA-barometern genomförs med stöd av Vetenskapsrådet. Rapporten får gärna citeras med angivande av VA som källa.

Vetenskap & Allmänhet vill främja dialog och öppenhet mellan allmänhet – särskilt unga – och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former på oväntade arenor om konkreta frågor som engagerar. Medlemmar är en rad organisationer, myndigheter, företag och individer. Alla VA-studier finns på www.v-a.se

VA-RAPPORTER 2002–2008

2002:1	Vad tycker folk i andra länder? Allmänhetens syn på vetenskap	2006:1	Vetenskapen i Samhället Politikers syn på Vetenskap
2002:2	Forskarens syn på samtal med allmänheten	2006:2	Vetenskap i Politisk Press
2002:3	Ungas syn på vetenskap	2006:3	Kunskapsbiten, 18 röster om relationen forskare – politiker
2002:4		2006:4	Politik och Vetenskap
2003:1	Vetenskapen i Samhället	2006:5	Allmänhetens syn på Vetenskap 2006
2003:2	VA-studier under luppen: Synen på vetenskap 2002	2006:6	Stockholmspolitikerns syn på Vetenskap
2003:3	Allmänhetens syn på Vetenskap 2003	2006:7	Politik och Vetenskap – en litteraturstudie
2003:4	Forskarens syn på Vetenskap och Allmänhet	2006:8	Allmänheten om Carl von Linné 2006
2003:5	Forskarens syn på samtal med Allmänheten	2006:9	
2004:1	Vetenskapen i Samhället	2007:1	Journalister om Forskning
2004:2	Lärares inställning till vetenskap och forskningsbaserad kunskap	2007:2	Vetenskapen i Samhället
2004:3	Allmänhetens syn på Vetenskap 2004	2007:3	Allmänhetens syn på Vetenskap 2007
2004:4	Lärares syn på Vetenskap	2007:4	Ungdomarnas syn på Vetenskap
2004:5	Forskarens syn på samtal med Allmänheten	2007:5	Unga om kunskap
2004:6	Vad tycker folk i andra länder 2004?	2007:6	Galna, virriga och ondsinta?
2005:1	Vetenskapen i Samhället	2007:7	Projekt utan effekt?
2005:2	Lärare om företagsamhet	2007:8	Kunskap äger
2005:3	Eurobarometrar om Vetenskap 2005	2008:1	Efter Linnéjubileet
2005:4	Allmänhetens syn på Vetenskap 2005	2008:2	Vetenskapen i Samhället
2005:5	Vetenskap i Press	2008:3	Myself as a researcher
2005:6	Journalisters syn på Vetenskap	2008:4	Kunskapsynen i Näringslivet
		2008:5	Kunskap i omsättning
		2008:6	VA-barometern 2008

KLIMATFÖRBÄTTRING FÖR FORSKNINGEN?

- Allmänhetens förtroende för forskare är stabilt högt.
- Optimismen om den vetenskapliga och tekniska utvecklingen vänder uppåt.
- Tilltron till forskningens möjligheter är stark.
- Fler unga vill bli forskare.

Årets VA-barometer pekar på högtryck i svenskarnas syn på vetenskap. Mätningen är den sjunde sedan föreningen Vetenskap & Allmänhet bildades 2002.

vetenskap & allmänhet

Läs mer på www.v-a.se